

DIVISION).
AFDELING).

Appellant.

versus

Respondent.

Appellant's Attorney Respondent's Attorney
Prokureur van Appellant Prokureur van Respondent

Appellant's Advocate I. J. van der Linde Respondent's Advocate
Advokaat van Appellant Advokaat van Respondent

Set down for hearing on:— Thursday, 30th August, 1956.
Op die rol geplaas vir verhoor op:—

3, 5, 6, 8, 11.

1.48 - 12.1 - dw. From
1.48 - 12.1 - dw. From

— *Adapted from*
digitalis
peruviana
Hornb., Sp. Pl. Indica
del Vicar. Phil., 1811

IN DIE HOOGGEREGSECT VAN SUID-AFRIKA

(Appélafdeling)

Insake:

ERIC KESWA

Appellant

en

REGINA

Respondent

Coram: Hoexter, Steyn, de Beer, de Villiers en ^{R.R.A. Hall A.} ~~Peters~~, V.R.A.

Datum van verhoor: 30 Augustus, 1956.

Datum van Lewering: 11 September, 1956.

U I T S P R A A K

STEYN R.A. :- Die appellant het voor die verhoorhof op 'n aanklag van moord op 'n vyftienjarige seun, Petrus Odendaal, tereg-gestaan. Hy is skuldig bevind en uit hoofde van versagende omstandighede tot drie jaar gevangenisstraf veroordeel. Die getuienis wat teen hom afgelê was, is in hoofsaak die van die oorledene se ouer broer, Adriaan Odendaal, 'n negentienjarige jongman, en 'n sekere Frederick van Aswegen, van ongeveer dieselfde ouderdom, wat albei aanwesig was by die gebeure wat op Petrus se dood uitgeloop het. Die enigste ander persone wat daar aanwesig was, was die appellant, 'n vier-en-twintigjarige

naturel/.....

naturel, en Jane Kubeti, 'n naturellevrou met wie hy saamgeleef het. Daar was 'n botsing tussen hul getuienis en die van Adriaan en Frederick en die verhoorhof moes besluit wie se getuienis as geloofwaardig aanvaar moes word. Nadat die verhoorregter, wat met twee assessore gesit het, die getuienis van die appelant en Jane behandel het, het hy hom, in die loop van sy uitspraak, die volgende opmerkings omtrent Adriaan en Frederick laat ontval :-

"Kyk ons, egter, na die getuienis van die Kroongetuies, dan is dit vir ons moeilik om enigiets swak of erg onwaarskynlik in hulle getuienis te vind. Hulle het blykbaar openhartig verklaar wat die aand gebeur het. Daar is die sterk omstandigheid dat van Aswegen en Adriaan Odendaal nie geleentheid gehad het na die gebeure om met mekaar te gesels voordat hulle verklarings aan die polisie gedoen het nie. Daardie verklarings moes op eed gewees het, en indien daardie verklarings wesenlik verskil het van hulle verklarings in die Hof, sou dit die plig gewees het van die Vervolger om die Hof se aandag daarop te vestig. As gevolg van die feit dat hy dit nie gedoen het nie kan die Hof met veiligheid aanvaar dat hulle verklarings op eed aan die polisie dieselfde, of in alle belangrike opsigte dieselfde, is as hulle verklarings in die Hof. Dit maak dit baie aanneemlik. "

Hiervan die opmerkings het aanleiding gegee tot 'n aansoek om 'n spesiale aantekening ingevolge Art. 364(1) van Wet No. 56 van 1955, op grond daarvan dat :-

" ...the/.....

".....the proceedings were irregular and not according to law in that the Court misdirected itself in that it wrongly took into account assumptions :-

(a) That the statements made to the Police by two Crown witnesses, namely ADRIAAN ODENDAAL and FREDERICK VAN ASWEGEN were made upon oath.

(b) That such statements were in all material respects identical with the evidence given by the said witnesses at the trial, there being no evidence before the Court

(i) as to whether such statements were made on oath and

(ii) of the contents of the said statements as they were not produced in evidence. "

Die aansoek is toegestaan. Die aantekening wat in werklikheid gedoen is bevat slegs die desbetreffende opmerkings sonder 'n uiteensetting van die beweerde onreëlmatigheid, maar dit is gemene saak dat dit gaan oor 'n aantekening luidens gemelde aansoek. Dit word ook nie betwis nie dat hierdie opmerkings wel 'n onreëlmatigheid uitmaak. Waar dergelike opmerkings deur 'n regter aan 'n jurie gemaak is, was hierdie Hof in Rex v.

Kizi (1950(4) S.A. 532 op bladsy 536) van oordeel dat

"This instruction to the jury was a misdirection: it posed

"a non-existent presumption: it postulated evidence not led

"in court and it virtually withdrew from the jury a matter

"which peculiarly fell within their province, namely to

"judge/.....

Die toneel van die beweerde misdaad is die erf van 'n sekere Jansen op Alberton, aan die Suidkant van Louis Trichart^d-straat geleë, teenoor die aansluiting by daardie straat van Agtste Laan, aan die Noordekant daarvan. Fenewens 'n woonhuis, is daar 'n aantal bome op die erf, en 'n bediendekamer tussen die bome, waarin Jane Kubeti gehuisves was. Daar loop verskillende voetpaaie oor die erf, van en na die straat, een reguit van Suid na Noord wat die straat reg teenoor Agtste Laan bereik, en uit hierdie voetpad draai twee ander voetpaaie in 'n Noord-Oostelike rigting na die bediendekamer. Aan die oorkant van die straat, by die aansluiting van Agtste Laan, is 'n straatlig wat tot onder die bome inskyn.

Op die betroubare aand was die oorledene tussen 9 en 10 n.m. saam met sy broer Adriaan en Frederick van Aswegen op straat. Hy het 'n fiets by hom gehad. Hul wou na 'n plek gaan waar hul musiek gehoor het, maar die oorledene wou eers sy fiets gaan wegsit. Hy is weg huistoe en sou later weer by die ander aansluit. Met sy vertrek is Adriaan en Frederick na die bome op die erf, waar Frederick 'n behoefte wou bevredig.

Die/.....

"judge the credibility of the two principal Crown witnesses
"in the light of all the circumstances of the case." Die
onderhawige was nie 'n verhoor deur 'n jurie nie, maar
dit verwyder nie die onreëlmatigheid nie. Prime facie
vertolk die verhoorregter se uitspraak die sienswyse ook
van die assessore se uitspraak en dit moet dus aangeneem
word dat die verhoorhof uitgegaan het van 'n vermoede wat
nie bestaan nie en in verband met die geloofwaardigheid van
genoemde twee getuies feite betreffende vorige verklarings
wat hul sou gemaak het, sonder bewys aanvaar het, met die
voeropstelling (waarop dit nie nodig is om in te gaan nie)
dat bewys van daardie feite in die omstandighede van die
huidige geval toelaatbaar sou gewees het. Die verhoorregter
verwys in hierdie verband na 'n "sterk omstandigheid", en
eindig met die woorde : "Dit maak dit" (d.w.s. die getuienis
wat hierdie twee getuies in die hof afgelê het) baie aan-
"neemlik". Dit kan derhelwe nie betwyfel word nie dat
die verhoorhof by die beoordeling van die geloofwaardig-
heid van Adriaan en Frederick deur genoemde vermoede en
veronderstelde feite beïnvloed is. Die vraag voor hierdie
Hof is dan of die verhoorhof, indien hy nie aldus beïnvloed
was nie, nogtans die appellant onvermydelik sou moes
skuldig gevind het. (Regina v. Matsego and Ors., 1956(3)
S.A. 441 op bladsy 418).

Die bome waarheen hul gegaan het was 'n paar treë van die reguit voetpad af, naby die straat, en nie ver van die straatlig af nie. Jane was dieselfde tyd onderweg vanaf 'n vriendin van haar na die bediendekamer, waar sy die appellant gelaat het. Sy het met 'n flits langs die reguit voetpad in 'n Noordelike rigting geloop, en op 'n afstand van ongeveer vyf-en-twintig treë van ~~die~~ genoemde bome af, afgedraai met een van die ander voetpaaie na haar kamer. Terwyl Adriaan en Frederick by die bome gestaan het, het eersgenoemde die flits met die reguit voetpad sien opkom en Frederick gewaarsku. Die flitslig, sê hy, het tussen die bome in beweeg. Op 'n afstand van ongeveer tien tot vyftien treë was die flitslig op sy gesig gerig. Hy kon nie sien of dit 'n man of 'n vrou was wat die lig gedra het nie, maar het die persoon gevra om die lig uit sy oë weg te neem. Toe skree 'n naturellevrou: "Wat soek jy ? Soek jy meide ?" Hierdie vraag het hom vererg en aanleiding gegee tot 'n woordewisseling waarin die vraag omgesit is in 'n herhaalde beskuldiging, met plat beledigende bewoording. Hy verklaar dat hy toe na die naturellevrou "omgedraai" het en met 'n drafstap na haar kant gegaan het toe sy verder beweeg. Digby haar kamer

het/.....

het hy by haar gekom en gevra : "Wat bedoel jy daarmee,

"kan jy nie sien dat ek wit is en jy swart nie ?" Die

appellant was ook toe net buite die kamer, langs een van
die bome wat daar staan, en Frederick het ook intussen by-
gekom. Sy het geantwoord : "Julle soek meide hierse."

Met die bewering het sy aangehou. Hy het die indruk gekry
dat sy wou hê dat die appellant tussenbei moes kom en gesê:

"Jy wil natuurlik hê die hotnot moet my slaan." Daarop

het die appellant vorentoe gespring en hom met sy linker-

hand 'n vuiskou op sy regteroog toegedien wat hom laat

terugsteier het. Adriaan het toe sy beadjie uitgetrek

en geskree "Help my". By daardie tyd was die oorledene

ook op die toneel, ho^{Adriaan}wel ~~hy~~ dit nie geweet het nie. Die

appellant het agter 'n boom virby gestorm in die rigting

waar die oorledene gestaan het. Toe Adriaan die oorledene

sien, was hy reeds besig om weg te hardloop met 'n voetpad

wat van die kamer na die straat lei. Die appellant het

hom agtervolg en Adriaan wou die appellant voorkeer om die

oorledene te beskerm. Die appellant het weer na Adriaan

geslaan, hierdie keer met die regterhand, maar hy het die

hou afgeweer. Toe skree die oorledene vir hom: "Pas op

"hy het 'n mes", en daarop het hy agter die oorledene

aangegaan/.....

aangegaan en gevind dat hy 'n wond aan die regterkant van die nek het. Hy het die oorledene hulstoe geneem en mediese hulp is ontbied, maar toe die geneesheer opdaag was die oorledene reeds dood as gevolg van bloeding uit 'n slagaar wat gertef is.

Frederick se getuienis stem in hoofsaak hiermee ooreen, behalwe dat hy byvoeg dat hy, toe Adriaan vir Jane na die kamer volg, vir hom gesê het om terug te kom, dat die oorledene by die kamer agter hom kom staan het, dat Jane, toe Adriaan terugkeer, een of ander voorwerp na hom (Frederick) gegooi het wat hy ontduik het deur te buk, en dat hy gehoor het dat daar houe tussen die appellant en die oorledene gewissel word. Beide Frederick en Adriaan ontken dat laasgenoemde 'n hou na Jane gemik het of 'n aanvallende beweging na haar kant toe gemaak het. Frederick erken egter dat hy sy oë nie voortdurend op Adriaan gehou het nie. By nadere ondervraging deur die Hof het Adriaan die volgende getuienis afgelê :

"En ek wil hê jy moet nou heeltemaal eerlik wees:

Iemand wat staan en toekyk het, sou dié persoon die indruk kon gekry het dat jy miskien die meid sou wou slaan?....

Ek het geen idee nie.

Is dit moontlik dat iemand wat staan en toekyk die indruk kon gekry het dat jy die meid miskien sal slaan?.....Ek

sal/.....

sal sê iemand wat my ken en na die gesprek geluister het, sou moontlik kon aflei dat ek haar nie sou slaan nie, maar 'n onbekende sal miskien so gesê het.

Jy meen 'n persoon wat nie weet wie jy is nie en na die ding staan en luister, sou miskien die indruk gekry het dat jy haar dalk sal slaan?.....As hy bietjie mooi daarna luister, sou hy nie die indruk kan kry nie.

Die beskuldigde se saak is dat hy het gedink jy gaan die meid slaan. Ek weet nie hoe goed verstaan hy Afrikaans nie. Ek wil net by jou weet of dit nie net moontlik is nie dat hy daardie indruk kon gekry het?.....As hy 'n bietjie mooi na die ding geluister het en na my staan en kyk het, kon hy nie die indruk gekry het nie.

Jy was beledig gewees?.....Ja.

En jy was kwaad?.....Ja.

En jy stap agter haar aan met die idee om haar te dwing om die bewering terug te trek?.....Ja.

En al jou pogings om haar te dwing om dit te doen, bring net meer beledigings op jou kop?.....Ja.

En ek neem aan jy word kwater?.....Ja.

En ek neem aan dat jy harder net haar praat?.....Dit kan moontlik wees.

Iemand wat bystaan, kan daardie persoon nie die indruk kry, 'Nou, nou gaan hy haar slaan' ?.....Dit kan moontlik wees. Maar as hy nou b.v. na my geslaan het, het hy rede gehad om dan te steek?"

Die verhaal van die appellant is dat hy die aand, onderwyl Jane haar skoene gaan haal het, in die kamer met sy sakmes appels gesit en eet het, toe hy haar buite hoor skree dat daar seuns is wat haar jaag en wil vang. Toe hy uitkom, met die mes nog in sy regter-

hand/.....

hand, vind hy Jane voor die deur, en die blankes het toe
ook net daar aangekom. Uit wat sy gesê het het hy die
indruk gekry dat hul haar wou verkrag. Op sy vraag wat
aangaan, het Adriaan geantwoord dat hy Jane wil slaan om-
dat sy hom gevloek het. Jane het erken dat sy hom gevloek
het, en as rede aangegee dat hul suggesties van gemeenskap
aan haar gemaak het. Adriaan het daarop nader gekom en
dit het gelyk asof hy Jane wou slaan, waarop hy (die appel-
lant) hom gevra het om haar liever te laat staan, aangesien
sy weggehardloop ^{het} van die plek waar sy hom gevloek het. Hy
wou egter nie gehoor gee nie en het sy gebalde vuus gelig
met woorde ten effekte dat hy haar gaan slaan en haar-man
hul kan sien wat haar man sou maak want hy is 'n bobbejaan.
Die appellant het tussenbei getree, Adriaan het hom getref
en hy het Adriaan met sy linkerhand teruggeslaan, sodat
hy geval het. Adriaan het toe vir die ander twee gesê
om hom te help, en hul het op die appellant afgestorm.
Adriaan het ook bygekom. Die appellant het slegs met sy
linkerhand baklei, omdat hy nie sy regterhand met die mes
wou gebruik nie. Toe hul hom pak het hy losgeruk en dit
was met dié dat hy 'n armbeweging moes gemaak het waardeur
hy die oorledene met die mes gereak het. Daarna het die

oorledene/.....

oorledene en sy twee metgeselle die wyk geneem.

Volgens Jane het sy, terwyl sy met haar terugkoms van haar vriendin af met die flits in die voetpad/^{geloop}~~ge~~ het, gehoor dat iemand sê : "Hê, kom hierse." Sy het die flits gerig na die kant vanwaar die stem gekom het, persone opgemerk en aangeloop. In dieselfde stem het sy toe gehoor: "Hê, kom hierse, gee vir ons 'n stukkie." Daarop het sy die persone gevloek. Toe sy verder aanloop het sy iemand agter haar gewaar, gehardloop en hard vir die appellant geskree dat daar blankes is wat haar vang. Sy het gemeen dat hul haar miskien sou verkrag. Sy het die appellant voor die deur van haar kamer aangetref. Haar weergawe van die verdere gebeure stem in algemene trekke ooreen met dié van die appellant, behalwe dat sy niks weet omtrent die gebruik van die mes nie. Sy ontken dat sy enige voorwerp na Frederick gegooi het.

Die verhoorhof het bevind dat Frederick die appellant 'n onbetroubare getuie is, dat sy verhaal in baie opsigte uiters onweerskynlik is, meer bepaald waar hy sê dat hy sy drie aanvallers slegs met die linkerhand aangedurf het omdat hy die mes nie wou gebruik nie, en dat hy ook nie die indruk geskep het van 'n getuie wat die waarheid praat nie. Die bevind^{ing}-oor sy

geloofwaardigheid/?.....

geloofwaardigheid sluit af met die opmerking: " Ons het
"die indruk gekry oor sy getuienis in die algemeen dat
"dele daarvan, natuurlik, waar is maar dat hy bygevoeg
"het en sy getuienis uitgedink het om dit te laat pas met
"die omstandighede sodat hy 'n verdediging van ongeluk kon
"opwerp." Jane se getuienis is as heeltemal onbetroubaar
verwerp, behalwe vir sover dit ooreenstem met die getuienis
van Adriaan en Frederick.

Die getuienis wat aan die hof
voorgelê was het dit nodig gemaak om o.s. te bevind wie
tot 'n
die eerste/aanval oorgegaan het. Was dit Adriaan toe hy
'n hou na Jane gemik het of 'n aanvallende beweging in
haar rigting gemaak het, of was dit die appellant, omdat
hy gemeen het dat Jane moontlik eengeval sou word of omdat
hy kwaad geword het as gevolg van Adriaan se verwysing
na hom as 'n hotnot of bobbejean ? In die omstandighede
van hierdie saak is hierdie vraag, na my mening, van
kardinale belang. As Adriaan die aanvaller was, dan het
die appellant die reg gehad om Jane met die nodige geweld
te verdedig, en dan bly alleen die vraag of hy, gesien die
verdere verloop van sake, die perke van noodweer oorskry
het. As die appellant die aanvaller was, sou so'n ver-
dediging hom in hierdie saak nie baat nie. Die verhoorhof

het/.....

het bevind dat nie Adriaan nie maar die appellant die aanvaller was en dat laasgenoemde slegs gemeen het dat Adriaan van plan was om Jane te slaan, en nie dat hy besig was om daartoe oor te gaan nie. Hierdie bevinding berus op 'n onvoorwaardelike aanvaarding van die getuienis van Adriaan en Frederick diensangende. Dit is dus nodig om allereers te besluit of die verhoorhof onvermydelik dieselfde bevinding sou moes maak het indien dit nie by die beoordeling van genoemde getuies se betroubaarheid deur die reeds genoemde ongeoorloofde oorwegings beïnvloed was nie.

Wat hierdie gedeelte van hul getuienis betref, moet ek opmerk dat Adriaan streng genome feitlik alleen staan. Daar was klaarblyklik 'n opgewonde redekaweling aan die gang, en Frederick erken dat sy oë nie altyd op Adriaan gevestig was nie. Dit is dus moontlik dat Adriaan sy hand kon gelig het om te slaan sonder dat Frederick dit gemerk het. By 'n ondersoek ter plaas^te is vasgestel dat daar op die toneel van die aanranding lig moes gewees het vanaf die straatlig. Volgens die ingehandigde sketsplan ⁵in die straatlig ongeveer vyf-en-twintig tree van die toneel af, en kan die straatlig nie voor die deur/.....

deur van die kamer skyn nie. In die kamer het daar slegs 'n kers gebrand. Tussen die straatlig en die kamer en ook langs die en skuins voor die deur daarven, staan bome. Die lig wat op die toneel van die aanranding van die straatlig af geval het, kan dus nouliks anders as ietwat onseker gewees het. Dit verhoog die moontlikheid dat Frederick nie almal Adriaan se bewegings waargeneem het nie. Adriaan was ongetwyfeld kwaad, en het as gevolg van Jane se houding al hoe meer kwaad geword. Hy erken, hoewel hy dit, soos blyk uit die aangehaalde passasie uit sy getuienis, skoorvoetend doen, dat iemand wat bystaan moontlik die indruk sou kon gekry het : "Nou, nou gaan hy haar slaan." Hieruit is af te lei, en dit lyk my nie onwaarskynlik nie, dat hy wel 'n dreigende houding ingeneem het. Hy was vlak by haar en die volgende stap, n.l. om sy hand te lig, sou dan nie 'n ⁿoverwagte verloop van sake wees nie. Daarby wil dit my voorkom dat sy getuienis, en ook die van Frederick, nie in alle opsigte bo alle moontlikheid van verdenking staan nie. In verband met sy uitroep om hulp, moet ek ^{ne} in die volgende passasies verwys :-

"Was dit nie jou bedoeling dat hy moet jou help nie?... Nee, ek het daardie oomblik nie eers aan Frikkie gedink nie.

Hoekom het jy hulp gevra ?.....Die slag toe hy my slaan.

Dit/.....

Dit was nie die bedoeling dat hulle my moet help nie. Dit was meer bedoel op hulle.

Wet was jou bedoeling ?..... Hulle moet oppas.

Hoekom het jy nie 'Oppas' gesê nie?....Ek weet nie. Dit het uitgekom 'Help my'.

Maar dit blyk uit jou eie getuienis-in-hoof op bladsy 2 in die voorlopige ondersoek: ' Ek het my baadjie afgegooi van my af en het toe ook oorledene en Frikkie gevra om my 'te help.' Nou wat beteken dié ?.....Dit was meer 'n waarskuwing gewees as 'n hulproep - om hulle te waarsku, want ek het hom agter die bome sien gaan.

Jy het geen hulp gevra van hulle om met die naturelle te baklei nie ?.....Nee, ek het nie gesê hulle moet die naturel slaan, of soiets nie. "

Hierdie ontkenning van die duidelike betekenis van sy uitroep gee nie 'n indruk van openhartigheid nie. Dit wil eerder voorkom asof hy onwillig was om iets toe te gee wat sou laat vermoed dat sy metgeselle met die appellant handgemeen geraak het. Hierin het Frederick, hoewel hy sê dat hy gehoor het dat daar houe tussen die oorledene en die appellant val, hom gevolg, soos blyk uit die volgende:-

"Het jy gehoor Adriaan het gevra vir julle om hom te help? ...Ja, ek het hom gehoor.

Wat het jy gedink dat hy gemeen het daarmee ?.....'n Mens kan dit verskillende maniere opneem: dat hy miskien seer-gekry het, of hy kon ons miskien gewaarsku het.

Jy het nie gedink hy het gevra vir jou om hom te help om die beskuldigde te bevog nie?.....Nee, ek sal dit nie presies sê nie. "

Ook wat die doel van die agter-

volging/.....

-volging van Jane betref, is dit te betwyfel of Adriaan se getuienis betroubaar is. Hy het gesê dat hy wou gehad het dat sy om verskoning moes vra en hy sou tevrede gewees het as sy maar net gesê het dat sy nie gesien het dat hy 'n blanke is nie. Die bewoording van haar beskuldiging kon egter moeilik op nie-blanke geslaan het, en hoewel hy haar aanhoudend gevra het wat sy met die beskuldiging bedoem, blyk dit nergens dat hy te eniger tyd aan haar die suggestie gemaak het dat sy om verskoning moes vra nie. Hierdie deel van sy getuienis #lyk my meer na 'n self-verskonnende rasionalisasie na die daad. Dit is meer waarskynlik dat hy haar gevolg het om haar op haar plek te sit, omdat hy te kwaad was om die rusie te staak toe Frederick hom gevra het om terug te kom, en sonder om juis aan 'n moontlike apologie te dink.~~nie~~.

Daar is, soos die verhoorhof ook bevind het, die verdere onweerskynlikheid in sy verhaal omtrent die manier waarop die woordewisseling begin het. Volgens hom het Jane, net omdat sy hulle op 'n afstand wat ongeveer twee-en-twintig treë moes gewees het, onder die bome gewaar het, oorgegaan ~~het~~ tot griewend beledigende beskuldigings. Dit sou moeilik verklaarbare gedrag aan ^ahar kent gewees het. Daarmee wil ek nie te kenne gee dat haar/.....

haar getuienis dat sy vir onsedelike doeleindes nader geroep is, meer aanneemlik is nie. Dit blyk naamlik nie dat Adriaan sou kon gesien het dat die persoon agter die flits 'n vrouenspersoon is nie. Na my mening is dit ewegoed moontlik dat sy, soos sy aan die polisie verklaar het, die flits op Adriaan en Frederick gehou het toe sy persone onder die bome gewaar het, dat Adriaan hom - hy erken dat hy beswaar gemaak het teen die flitslig in sy oë - daaroor vererg het en die persoon met die flits, sonder dat hy geweet het of dit 'n mans-of 'n vrouspersoon is, aangeroep het, en dat Jane toe, miskien ook omdat sy gemerk het dat een van die persone voor aan sy broek doende was, onder 'n verkeerde indruk geraak het.

Daar is ook ander opsigte, hoewel van minder belang, waarin Adriaan en Frederick se getuienis blootstaan aan kritiek. Voorgaande is egter voldoende om aan te toon dat daar wel rede bestaan om nie alles wat hul gesê het sonder enige voorbehoud as betroubaar te aanvaar nie. Dit kan dus wees, eerstens, dat die ontoelaatbare oorwegings waardeur die verhoorhof hom laat beïnvloed het, die deurslag gegee het wat betref die aanname van hul getuienis dat Adriaan nie die aanvallor was nie, en tweedens, dat die verhoorhof, as hy nie aldus beïnvloed was nie, tot die gevolgtrekking sou gekom het

dat dit redelik moontlik is dat hy wel 'n aanvallende beweging in Jane se rigting gemaak het wat die appellant genoop het om haar te verdedig.

So'n gevolgtrekking sou belangrike gevolge hê. Dit sou beteken dat die appellant geregtig was om die aanval op Jane af te weer. Hy het dit nie gedoen met die mes in sy regterhand nie, maar met 'n vuishou met sy linkerhand. Toe Adriaan terugsteier, het hy om hulp geroep. Frederick en die oorledene was toe reeds by. Die appellant kon toe met redelikheid gemeen het dat aldrie op hom sou toesak. Uit die woordewisseling wat hy aangehoor het was dit duidelik dat dit geen oor beweerde onsedelike oogmerke aan die kant van die blankes. Op Jane se geskree het hy uit die kamer gekom en sy het hom laat verstaan dat die blankes met haar gemeenskap wou voer. Hy kon dus verder met redelikheid gemeen ^{dat} het, indien hy oorrompel word of sou vlug, daar wesenlike gevrees van onsedelike aanranding op Jane sou bestaan. Dat hy en die oorledene daarop handgemeen geraak het, blyk uit die getuienis van Frederick. Dat ten minste Adriaan onmiddelik sou bywees kon hy met sekerheid verwag. Dat Frederick nie aan die geveg sou deelneem nie, kon hy stellig nie vermoed het nie. Die mes, wat die verhoorregter as 'n

klein/.....

klein sakmessie beskryf, was nog in sy regterhand. Die verhoorhof het bevind dat hy dit toe gebruik het en die oorledene nie bloot per ongeluk getref het nie. In sy opmerkings toe hy die straf opgelê het, sê die verhoorregter egter : " Ons is van oordeel dat jy blindweg geswaai het met die mes en nie doelbewus na 'n dodelik plek op die liggaam van die oorledene gemik het nie." Die aard van die wond is hiermee bestaanbaar. Volgens die mediese getuienis is dit eerder 'n snywond as 'n steekwond, vlak na agter en dieper na voor. Dit is aan die regterkant van die nek en nie aan die linkerkant waar 'n mens dit sou verwag as die oorledene en die appellant teenoor mekaar gestaan het nie. Dit is die soort van wond wat met 'n swaai-beweging in 'n deurmekaar worsteling gemaak kon gewees het. Met die oog hierop en op die grootte van die mes, sou daar ruimte wees gewees het vir 'n bevinding dat dit nie buite redelike twyfel duidelik is dat die appellant meer dan 'n opset om ernstige liggaamlike letsel te veroorsaak ten laste gelê kon ~~geword~~ ~~het~~ nie. Onder al hierdie omstandighede sou dit nie gesê kan word dat die verhoorhof, sonder die gewraakte onreëlmatighede, nie sou besluit het dat die appellant binne die perke van noodweer gehandel het nie. In hierdie verband is dit tersake

om te verwys na die volgende bevinding van die verhoorhof:

"Wat hy gedoen het, het hy in die hitte van die oomblik
"gedoen ter beskerming van wat ons eufimisties sy vrou mag
"noem. Ey het gedink dat die jong blankes besig was met
"en onweloweglike saak, en hy was van oordeel dat nedat
hy tot die aanval oorgegaan het daar redelik gevaar was
dat hy self deur albei te lyf gegaan sou word." As die
hof nie bevind het dat dit die appellant was wat tot die
aanval oorgegaan het nie, kon die uitslag na my mening
anders gewees het.

Dit wil dus blyk dat, onder al
die omstandighede van die saak, die gevolgtrekking dat die
verhoorhof ook sonder die onderhawige onreëlmatigheid,
noodwendig tot dieselfde bevinding sou moes gekom het,
nie geregverdig sou wees nie. Daar bestaan 'n redelike
moontlikheid dat die hof die appellant onskuldig kon ge-
vind het op grond van noodweer.

Ten besluite moet ek daarop wys
dat dit in die appélstukke herhaaldelik voorkom dat 'n
arm of handbeweging wat in die hof beskryf is, slegs met
die woord "aangedui" weergegee word. Dit maak dit moeilik
vir hierdie Hof om die getuienis te volg of rog te be-
oordeel, en dien vermy te word.

Na my mening slaag die appél en
moet die skuldigbevinding en straf vernietig word.

Hoexter, R.A.

de Beer, R.A.

de Villiers, R.A.

Hall, R.A.

} stem ooreen

L.C. Steyn

by hom gehad, en hulle het toe, toe hulle op die hoek van 7de Laan en Louistrichardtstraat in Alberton was, musiek gehoor verder suid van die plek waar hulle was. Hulle was van plan om soontoe te gaan om na die musiek te luister en 'n koeldrank te drink by 'n nabygeleë kafee. Dit is op daardie stadium, egter, dat die oorledene gevoel het dat sy fiets 'n oorlas is, en hy wou dit by die huis gaan neersit, wat 50/60 treë was van die plek waar hulle toe was. Volgens die getuie van Aswegen het hy hulle gevra om saam met hom huis toe te gaan sodat hy sy fiets kan neersit. Hulle was nie geneë om dit te doen nie; maar van Aswegen het toe 'n behoefte gehad en hy het besluit om by sekere bome naby die toneel van hierdie treurspel sy behoefte te versadig. Die oorledene sou dan sy fiets gaan neersit en terugkom en hulle òf by die bome òf verder op pad na die plek waar die musiek vandaan gekom het weer ontmoet.

Adriaan Odendaal se getuienis is dan voorts dat hy en van Aswegen by die bome gaan staan het, dat van Aswegen toe besig was. Hy kon nie sy behoefte vervul op die hoek van 7de Laan en Louistrichardtstraat nie omdat daar te veel verkeer was asook ander ligte. Hulle het toe hierdie plek uitgekies. En solank hy besig was, het Odendaal 'n flits sien nader op 'n voetpaadjie. Die persoon wat die flits in die hand gehad het, het beweeg in 'n rigting van suid na noord na die plek waar hulle gestaan het. Hulle was op die hoek van hierdie voetpad in Louistrichardtstraat. Hy het toe vir van Aswegen gewaarsku dat iemand nader kom, en van Aswegen het nader

aan.....

aan die boom gestaan.

Ek mag sê dat daar stawende getuienis is deur die speurder wat hierdie saak ondersoek het dat hy later in die nag 'n nat kol gevind het op die plek waar hulle beweer hulle gestaan het.

Op 'n effens latere stadium het die persoon met die flits die lig gewerp in die oë van Adriaan Odendaal. Hy het die persoon gevra om die flits weg te neem, en daarop het hulle 'n vrouensstem gehoor, wat hulle ook
10 herken het as die stem van 'n naturellevrou - waarskynlik aan die aksent - en hierdie stem het toe gesê, "Julle soek meide", en ander woorde wat daarop neerkom dat hulle daar was vir onsedelike doeleindes ten opsigte van nie-blanke vrouens. Hierdie aanmerking, sê Adriaan Odendaal, het hom ernstig beledig laat voel, en hy het onmiddellik reageer daarop deur te vra wat bedoel was daardeur en of die persoon nie kan sien dat hy 'n blanke is nie en sy wel 'n nie-blanke is nie. Die reaksie van die persoon, wat ons nou weet is die getuie Jane, was om die bewerings
20 te herhaal.

Hy stap toe met die straat langs, langs die bome na die hut waar Jane en die beskuldigde woonagtig was. Daar het hy volhard in sy houding dat hy beledig is, en hy erken dat hy kwaad was. Hy het haar probeer oorreed om die aantyging terug te trek. In die onmiddellike nabyheid het die beskuldigde gestaan. Beskuldigde het geen deel geneem aan die gesprek nie, maar op 'n skielike oomblik het hy Adriaan Odendaal te lyf gegaan deur hom met die vuus op die oog te slaan. Die distriksgeneesheer
het.....

het dan wel ook die volgende dag merke gevind aan die oog van Adriaan Odendaal wat ooreenstem met hierdie bewering. Daarop het Adriaan die woorde, "Help my" geuiter toe hy terugsteier, en hy het sy baadjie afgegooi, hy sê, met die bedoeling om oor te gaan tot 'n vuisgeveg met die beskuldigde. Ek mag sê dat hy ook getuig dat voor die houe hom toegedien is hy aan die getuie Jane gesê het - weëns haar houding en haar herhaling van die aantygings - "Jy wil hê dat die hotnot my moet slaan", bedoelende die beskuldigde, en dit is daarop dat die beskuldigde hom wel geslaan het.

Sy verhaal gaan aan dat toe hy terugsteier toe merk hy dat die beskuldigde vinnig beweeg in 'n rigting weg van hom, of skuins weg van hom. Hy het nie geweet dat die ander persone daar was nie, maar kort daarop het hy die stem van sy broer gehoor, dit is, die stem van die oorledene. Hy het teruggegaan na die beskuldigde om met hom verder te veg. Die beskuldigde het 'n hou na hom gemik. Hy het sy hande opgesit om te keer, toe skreeu die oorledene, "Pasop, hy het 'n mes". Hy sê dat hy geen mes gesien het nie, maar toe hy die waarskywing van sy oorlede broer hoor toe het hy ook weggehardloop. Hy merk toe dat sy broer reeds voor hom weggehardloop tussen die bome in die rigting van Louistrichardtstraat. Hy het by sy broer gekom en gevind dat dié beseer was aan sy nek. Hy het hom huis toe geneem, en kort daarop is Petrus Odendaal oorlede, hoewel hulle mediese hulp ingeroep het.

Hy.....

1911

1912

1913

1914

1915

1916

1917

1918

1919

1920

1921

1922

1923

1924

1925

1926

1927

1928

1929

1930

1931

1932

1933

1934

1935

1936

1937

1938

1939

Hy is die aand terug saam met die speurder, en die beskuldigde en die getuie Jane was toe in die kamer naby die toneel van die aanranding aan die slaap gewees.

Ons het op daardie stadium besluit, as Hof, om die toneel te besigtig, en ons het gevind dat selfs in die nag die straatlig in die nabyheid so geplaas is dat nieteenstaande die hoë bome wat daar in die omgewing groei nie daar nogtans lig sou wees in die omgewing van die toneel waar hierdie tragedie afgespeel is.

10 Verskeie ander punte is aan ons uitgewys, en aantekeninge daarvan is op rekord geplaas toe ons teruggekeer het van die ondersoek ter plaatse.

Verdere getuienis is toe afgelê deur Frederick van Aswegen. Hy vertel dieselfde, met weinig verskille, waarna ek op 'n latere stadium sal verwys. Hy vertel dat hy wel na die betrokke plek gegaan het, soos die reëling was, en dat die persoon daar met 'n flits aangekom het, dat hy glad geen idee kon vorm of dit 'n man of 'n vrou of 'n naturel of 'n blanke was wat die flits gedra het totdat hy die stem gehoor het. Hy besaam wat
20 Adriaan Odendaal sê, en hy sê verder dat op die stadium toe Adriaan die bome binnegaan in die rigting van die hut van Jane en die beskuldigde hy hom gemaan het om terug te kom en die hele ding te laat staan. Adriaan het egter geen ag daarop geslaan nie. Hy vertel verder hoedat daar die woordewisseling plaasgevind het en hoedat die beskuldigde 'n vuishou geslaan het na Adriaan. Nadat Adriaan geslaan was, het die beskuldigde direk afgestorm op hom en die oorledene. Hulle was in 'n
voetpaaadjie.....

voetpaadjie taamlik naby mekaar. Jane, sê hy, het op daardie stadium 'n voorwerp na hom gegooi. Hy het gekoes en die voorwerp agter hom hoor val. Hy het houe hoor val tussen die oorledene en die beskuldigde, en daaruit het hy die afleiding gedoen dat hulle handgemeen geraal het op daardie stadium. Hy sê dat hy self geen deel hoegenaamd aan die bakleiery op die toneel gehad het nie, en toe hy hoor van 'n mes toe het hy self weggehardloop. Hy het onder 'n lampaal gaan staan, en 'n ruk later het Adriaan Odendaal by hom verby gekom en het toe net aan hom meegedeel dat die oorledene noodlottig beseer is. Hulle het mekaar nie weer gesien totdat hulle by die polisiestasie was, later die nag, en daar het hulle ook elk afsonderlik verklarings aan die polisie gedoen.

Verder is daar die getuienis van mnr. Adriaan Odendaal, die vader van die oorledene en Adriaan die jongere. Hy sê dat die seuns die aand van die 17de September uit is, dat hy die oorledene weer gesien het om omtrent 9.30 toe hy sy fiets kom bêre het by die huis, dat hy toe weer uit is en binne enkele minute - hy dink drie minute - was hy weer terug in 'n beseerde toestand en kort daarna is hy oorlede.

Namens die verdediging is daar die getuienis van Jane asook dié van die beskuldigde voor die Hof geplaas. Jane is 'n bywyf van die beskuldigde wat saam met hom woon in hierdie hut waarna ek reeds verwys het. Sy het getuienis gegee dat op die betrokke aand sy na hulle terugkeer van Elandsfontein na die huis van ene Mavis

gegaan.....

gegaan het. Die huis is laer af nader aan die rivier by die toneel van die aanranding. Sy het op haar pad terug mense gewaar, drie blanke mans, soos sy dit stel, wat naby die bome gestaan het. Hulle het haar geroep en haar gevra om vleeslike omgang met haar te hê. Sy het dit geweier en hulle gevloek. Sy het toe aangestap na haar huis toe, maar sy was agtervolg deur die drie persone. Toe sy by die huis kom, was die beskuldigde daar. Sy het geskreeu kort voor die tyd. Hy vra
10 haar toe wat die rede is en sy beduie toe vir hom dat die blankes haar wou vang en onsedelik met haar omgang wou gehad het. Sy sê dat die getuie Adriaan Odendaal haar gevloek het - trouens, hulle aldrie het haar gevloek - en dat Adriaan haar toe wou slaan. Beskuldigde het tussenbeide gekom en vir Adriaan geslaan, en toe was daar 'n algemene geveg waaraan sy geen deel gehad het nie. Sy het geen mes gesien nie, en kort daarop het die drie blankes van die toneel weggehardloop.

Die beskuldigde self getuig dat hy op die betrokke
20 aand in die hut was, besig om appels te eet, en vir dié doel het hy 'n knipmes, die bewysstuk voor die Hof, gebruik. Hy het in die kamer gesit toe Jane weg is na Mavis toe. Hy hoor haar toe skreeu. Hy gaan na buite, en sy verskyn by die huis en sê dat sekere blankes haar wou aanrand - wou vang - waarvan hy die afleiding gedoen het dat hulle haar wou vang vir 'n onsedelike doel. Hy stel dit so hoog as die doel om te verkrag. Daar het toe 'n woordewisseling tussen Jane en Adriaan Odendaal plaasgevind. Hy het hulle ook probeer maan om

weg.....

weg te gaan, maar toe slaan Adriaan na Jane. Hy het tussenbeide getree en hy het toe vir Adriaan geslaan. Daarop is hy deur aldrie die blankes gepak. Ek mag sê dat hy erken dat hy gehoor het dat Frederick van Aswegen gesê het dat hulle moet weggaan en die ding laatstaan. Hy sê dat toe aldrie hom pak hy die mes al die tyd nog in sy hand gehad het. Hy het homself verdedig. Die hou wat hy geslaan het na Adriaan se gesig, asook sy verset teen aldrie die persone, het hy met sy linker-
10 hand gedoen. Hy wou nie sy regterhand gebruik nie omdat die mes daarin was. Hy het die lem na onder, of na die pinkie, gedraai toe hy die mense daar gewaar. Hy sê dat toe hulle hom aldrie pak toe het hy hom los geruk, en hy doen aan die hand dat met dié beweging, toe hy hom los geruk het, hy per ongeluk die noodlottige wond aan die oorledene se nek toegedien het. Hy verduidelik ook dat in dieselfde beweging, of in 'n beweging kort daarna toe hy hom weer wou los ruk, die besering aan Adriaan se vingers moes plaasgevind het.
20 Ek het nagelaat om te noem dat Adriaan eers na alles verby was, besef het dat daar snywonde aan die vingers van sy een hand was. Die beskuldigde sê dat die mense daarna weggehardloop het. Hy het hulle nie agtervolg nie.

Dit, in breë trekke, is die getuienis wat voor ons geplaas is, en dit is vir ons om te besluit watter van die twee verhale ons aanneem of verwerp, want die twee verhale kan nie langs mekaar staan nie, hulle is botsend. Die getuienis van die getuie Jane verwerp

ons.....

ons as heeltemal onbetroubaar, en behalwe waar dit ooreenstem met die getuienis van die Kroongetuies, verwerp ons dit totaal. Sy het op die betrokke aand 'n beëdigde verklaring gedoen, wat sy erken. Dit was aan haar vertolk. Sy het ook hier in die Hof gesê dat die inhoud daarvan waar is, tot daar aan haar verduidelik is in welke opsigte dit verskil van haar getuienis hier. Toe het sy, met die kenmerke van 'n leuenagtige getuie, allerlei verskonings aan die hand gedoen, verskonings dat die tolk haar nie goed verstaan het nie en dat 10 wanneer sy na een insident verwys het hulle dit verplaas het na 'n ander tydstop; en in die algemeen is haar getuienis sulks dat ons daar geen ag op slaan nie. Behalwe insoverre dat haar getuienis in die Hof, hoewel dit verskil van die oorspronklike verklaring, nou sprekend ooreenstem met die getuienis van die beskuldigde. Die beskuldigde is op borg, en Jane erken dat sy gisteraand nog by die beskuldigde geslaap het in dieselfde kamer, en die afleiding is daar te doen dat sy en die 20 beskuldigde haar getuienis bespreek het en besluit het wat sy sou sê, en dit verklaar die afwyking van haar oorspronklike verklaring af na die getuienis wat sy hier afgelê het.

Die beskuldigde self vind ons is ook 'n onbetroubare getuie. Hy het in sy hoofgetuienis 'n taamlike duidelike uiteensetting gegee van die worsteling wat daar plaasgevind het, stap vir stap, hoe dat vanaf die hou wat hy Adriaan toegedien het die geveg ontwikkel het tot op die oomblik wat die Kroongetuies, die

blankes.....

blankes, weggehardloop het. Onder kruisverhoor, egter, het hy hierdie verhaal gewysig. Hy wou te veel dinge verduidelik. Hy wou die snywond aan Adriaan se vingers verduidelik sowel as die wond wat hy dan per ongeluk sou toegedien het aan die oorledene. Sy verhaal is ook uiters onwaarskynlik in baie opsigte. Sy verduideliking van hoe die ongelukkige wond sou toegedien word, het op 'n demonstrasie misluk. Hy kon glad nie 'n redelike verduideliking gee waarom hy drie aanvallers met die linkerhand sou aandurf en nie die mes sou laat val sodat hy, aangesien hy die mes nie wou gebruik, albei sy hande beskikbaar sou hê om sy aanvallers af te weer, nie - 'n onwaarskynlikheid wat so sterk is dat ons dit as 'n onwaarheid beskou. Hy het ons ook nie die indruk gegee van 'n getuie wat die waarheid praat nie. Ons het die indruk gekry oor sy getuienis in die algemeen dat dele daarvan, natuurlik, waar is maar dat hy bygevoeg het en sy getuienis uitgedink het om dit te laat pas met die omstandighede sodat hy 'n verdediging van ongeluk kon opwerp.

Kyk ons, egter, na die getuienis van die Kroongetuies, dan is dit vir ons moeilik om enigiets swak of erg onwaarskynlik in hulle getuienis te vind. Hulle het blykbaar openhartig verklaar wat die aand gebeur het. Daar is die sterk omstandigheid dat van Aswegen en Adriaan Odendaal nie geleentheid gehad het na die gebeure om met mekaar te gesels voordat hulle verklarings aan die polisie gedoen het nie. Daardie verklarings moes op eed gewees het, en indien daardie verklarings

wesenlik.....

wesenlik verskil het van hulle verklarings in die Hof, sou dit die plig gewees het van die Vervolger om die Hof se aandag daarop te vestig. As gevolg van die feit dat hy dit nie gedoen het nie kan die Hof met veiligheid aanvaar dat hulle verklarings op eed aan die polisie dieselfde, of in alle belangrike opsigte dieselfde, is as hulle verklarings in die Hof. Dit maak dit baie aanneemlik.

10 Mnr. Frame, wat 'n baie onbenydenswaardige taak gehad het om die beskuldigde in hierdie omstandighede te verdedig, het hom baie bekwaam verdedig en alle punte aangehaal wat aangehaal kon word namens die beskuldigde, en die feit dat hy nie op ernstige swakhede in die getuienis van die twee Kroongetuies kon wys nie, sterk ons in ons vertroue dat die twee Kroongetuies die waarheid vertel. Mnr. Frame was gedwing om te wys op sulke nietighede as 'n blykbare weerspreking tussen die twee of daar 'n besluit sou gewees het om bioskoop toe te gaan of 'n besluit daarteen omdat van Aswegen

20 om en by tienuur sy niggie moes huis toe neem - 'n soort van verskil wat jy verwag tussen getuies wat die waarheid vertel. Albei die getuies het ook 'n gunstige indruk op ons gemaak deur die manier waarop hulle hulle getuienis gegee het. Beide van hulle het 'n mate van ongeduld getoon tydens die kruisverhoor - ongeduld wat verstaanbaar is, hulle verstaan nie die hofprosedure nie. Hulle besef nie dat dit die verdedigende advokaat se plig is om vrae te stel; al klink dit vir hulle snaakse vrae, moet hy nogtans die vrae stel. En selfs

in.....

in hulle ongeduld het hulle nie afgewyk van die feite soos hulle dit gestel het nie. 'n Leuenagtige getuie, wanneer hy ongeduldig word, is geneig om tot die waarheid te kom, en juis die feit dat hulle selfs tydens hulle ongeduld nie afgewyk het van hulle storie is vir ons nog verdere rede om hulle getuienis te aanvaar as synde die waarheid.

Daar is op gewys dat daar sekere onwaarskynlikhede in die Kroonsaak bestaan. Mnr. Frame het gesê dat hulle
 10 verder gestap het as wat nodig was waar van Aswegen sy behoefte kon versadig. Hulle kon op pad na die musiek toe by 'n plek gestop het. Maar van Aswegen het die verduideliking gegee. Hy het gesê hulle wou nie die hele pad huis toe gaan saam met die oorledene nie, maar aangesien hy nou die behoefte het, dat hulle 'n gedeelte van die pad sou gaan en daar by die bome staan, en indien hy betyds terug is dan sou hy by hulle aansluit by die bome, so nie sou hy later by hulle aansluit. Ons
 20 vind nie iets onwaarskynliks of onaanneemliks in daardie verklaring nie. Dan sê hy, waarom moet Jane sonder enige rede hierdie blankes beledig, waarom moet sy hulle 'n belediging toewerp dat hulle omgang wil hê met 'n nie-blanke vrou? Nou ja, dit is 'n onwaarskynlikheid, daar is nie van weg te kom nie. Net so onwaarskynlik as wat sulke blanke seuns hulle sou begewe in 'n poging tot omgang met nie-blanke vrouens. Sy het hulle daar gesien. Moontlik het sy gesien dat van Aswegen besig was om te urineer; moontlik het sy sy privaat deel gesien en daarvan 'n afleiding gedoen dat dit moedswillig.....

1. 1. 1. 1. 1. 1.

2. 2. 2. 2. 2. 2.

3. 3. 3. 3. 3. 3.

4. 4. 4. 4. 4. 4.

5. 5. 5. 5. 5. 5.

6. 6. 6. 6. 6. 6.

7. 7. 7. 7. 7. 7.

8. 8. 8. 8. 8. 8.

9. 9. 9. 9. 9. 9.

10. 10. 10. 10. 10. 10.

11. 11. 11. 11. 11. 11.

12. 12. 12. 12. 12. 12.

13. 13. 13. 13. 13. 13.

14. 14. 14. 14. 14. 14.

15. 15. 15. 15. 15. 15.

16. 16. 16. 16. 16. 16.

17. 17. 17. 17. 17. 17.

18. 18. 18. 18. 18. 18.

19. 19. 19. 19. 19. 19.

20. 20. 20. 20. 20. 20.

21. 21. 21. 21. 21. 21.

22. 22. 22. 22. 22. 22.

23. 23. 23. 23. 23. 23.

24. 24. 24. 24. 24. 24.

25. 25. 25. 25. 25. 25.

26. 26. 26. 26. 26. 26.

27. 27. 27. 27. 27. 27.

28. 28. 28. 28. 28. 28.

lig gedoen is vir haar om te sien en dat dit haar daartoe gelei het om die belediging toe te snou. Ons weet nie. Maar dié onwaarskynlikheid is nie sulks dat dit ons vertrouwe in die geloofwaardigheid van die twee Kroongetuies versteur nie. Dan, sê mnr. Frame, as die beskuldigde werklik nie per ongeluk die wond toegedien het nie, waarom sou hy nie weggehardloop het nie, waarom het hy tuis gegaan en gaan slaap? Nou ja, dit is 'n omstandigheid. Maar of 'n beskuldigde persoon, of 'n persoon wat 'n misdaad gepleeg het, weggehardloop al dan nie hang af van die karakter van daardie persoon self. Baie misdadigers gaan gee hulleself oor by die polisie, hoewel hulle skuldig is aan die misdaad. Ander probeer om te verdwyn; en die feit dat hulle soms verdwyn of dat hulle nie verdwyn nie is 'n eienskap van daardie persoon en in sigself nie 'n omstandigheid wat, in ons mening, enigsins gewig dra of deurslaggewend is in hierdie saak nie.

Op die grondslag van hierdie bevinding ten opsigte van geloofwaardigheid van die getuies moet ons nou sê wat ons vind wat plaasgevind het. En ons aanvaar, soos ek sê, die Kroongetuienis. Ons vind dus dat die vrou Jane wel die twee seuns beledig het, soos wat die Kroongetuies sê. Ons vind dat Adriaan Odendaal daardeur beledig en vererg was en dat hy haar toe agtervolg het om met haar te redekawl oor die feit dat sy dit gedoen het; dat sy volgehou het met haar beledigings, wat hom al kwater en kwater gemaak het. Dit is vir ons jammer dat Adriaan Odendaal nie die goeie raad.....

raad van Frederick van Aswegen aanvaar het nie en weggebly het toe van Aswegen vir hom gesê het, "Kom terug, los dit uit", want deels is sy ergernis oorsaak van 'die treurspel wat later plaasgevind het. Ons vind verder dat die woordewisseling hewiger geword het en dat die beskuldigde hom geslaan het nadat Adriaan gesê het, "Jy wil natuurlik hê dat die hotnot my moet slaan". Ons vind dat Frederick van Aswegen geglo moet word wanneer hy sê dat nie alleen hy gemaan het dat die saak nie

10 verder gevoer moet word nie maar dat hy self geen deel aan enige geveg daar gehad het die aand nie. Ons vind dat die beskuldigde nadat hy Adriaan geslaan het, afgestorm het op Petrus Odendaal, die oorledene, en hom toe die dodelike messteek toegedien het. Of hy dit gedoen het moedswillig of roekeloos, sonder om om te gee of daar nou wel ernstige beserings sou volg op wat hy doen al dan nie, weet ons nie. Maar hoe dit ook sy, sy optrede was met 'n onverskilligheid teenoor 'die liggaam en lewe van die oorledene. Daarna het Adriaan

20 Odendaal teruggekom en die beskuldigde het weer 'n hou na hom geslaan.

Ons dink, op al die getuienis, dat dit so waarskynlik is en dat dit aanneemlik is dat die besering aan Adriaan Odendaal se vingers op daardie tydstip toegedien is en dat die beskuldigde toe nog die mes in sy hand gehad het en met die mes na Adriaan gekap het of geslaan het. Adriaan, vind ons, het toe die wyk geneem op die waarskuwing dat die beskuldigde 'n mes het.

Onder daardie omstandighede is dit duidelik,

objektief.....

objektief beskou, dat die beskuldigde 'n mes gebruik het met kennis van die dodelike gevolge wat kan volg op die gebruik daarvan, onverskillig of sulke gevolge sal intree al dan nie. Subjektief beskou, is daar 'n ander toneel. Die beskuldigde het in sy hut gesit, 'n plek waar hy wettig mag wees. Hy was besig met niks onwettigs nie. Hy is gewek, of tot die toneel gebring deur die skreeu van Jane. Jane het ook deur haar optrede by hom, meen ons, die indruk verwek dat die

10 blankes met haar onsedelik wou verkeer. Sy het, net soos sy in hierdie Hof 'n leuenagtige persoon gewees het, daardie aand leuenagtig opgetree en 'n vals indruk geskep. Die beskuldigde, meen ons, het gedink dat die oorsprong van die redekaweling was omdat daar een of ander onsedelike doel by die blankes ontstaan het. Daardie redekaweling het aangehou, en Adriaan Odendaal het kwater geword. Hy het dit erken, en ek moet sê, baie eerlik erken, dat 'n persoon wat bygestaan het wat hom nie ken nie miskien tot die gevolgtrekking sou

20 kom dat hy vir Jane te lyf sou gaan.

Nou, ons meen dat die beskuldigde onder daardie indruk verkeer het, dat Adriaan Odendaal van plan was om haar te slaan, en daarop het hy eerste vir Adriaan Odendaal geslaan. Ons verwerp die getuienis van beide die beskuldigde en Jane dat Adriaan inderdaad geslaan het na haar of 'n beweging gemaak het in die rigting. Moontlik ook was die beskuldigde versteur, of het hy kwaad geword deur die verwysing na hom as 'n "hotnot". Nadat hy vir Adriaan geslaan het en Adriaan die woorde,

"Help.....

"Help my" gebesig het, het hy, volgens ons mening, direk afgepeil op die oorledene, nie omdat hulle hom aangeval het nie maar omdat hy gedink het dat dit redelik kan gebeur dat die ander hom sou aanval, hoewel hulle nog geen beweging in die rigting gedoen het of aanduidings gegee het dat hulle dit sou doen nie; en hy was bewus van die woorde van van Aswegen wat vir Odendaal gemaak het om weg te kom.

10 Nou, hierdie omstandighede is in die aard van provokasie. Dit is aanleidende faktore wat sy gedrag verklaar. Ons is egter nie van oordeel dat hierdie omstandighede genoegsaam is om die gevolgtrekking dat hy bedoel het om te dood, te vermy nie, of dat hy onverskillig was of hy sal dood al dan nie, en ons gevolgtrekking is dat in al die omstandighede hy met so'n roekelose onverskilligheid teenoor die lewe van die oorledene opgetree het dat die enigste redelike gevolgtrekking op die getuienis is dat, volgens wet, hy die bedoeling gehad het om te dood. Ons vind dus
20 die beskuldigde skuldig aan die misdaad van moord.

 Dit bly oor vir ons om te besluit of daar versagtende omstandighede is, want as daar nie is nie dan moet die uiterste straf toegepas word. Hierdie saak, agter, is 'n saak waar ons met min twyfel bevind dat daar wel versagtende omstandighede is. Die beskuldigde was nie 'n aanvaller nie. Hy het nie na 'n toneel gegaan met 'n mes om te gaan kwaad doen nie. Hy was onskuldig aan enige optrede of oproer van enige aard. Hy was tuis, en skielik oorval hierdie ding hom. Wat
hy.....

hy gedoen het, het hy in die hitte van die oomblik
gedoen ter beskerming van wat ons eufemisties sy vrou
mag noem. Hy het gedink dat die jong blankes besig
was met 'n onweloweglike saak, en hy was van oordeel
dat nadat hy tot die aanval oorgegaan het daar redelik
gevaar was dat hy self deur albei te lyf gegaan sou
word. Onder diè omstandighede is die morele skuld van
die beskuldigde nie die van 'n gewone, koue moordenaar
nie, en ons vind dat, op 'n oorwig van waarskynlikhede,
10 daar wel in die beskuldigde se guns versagtende om-
standighede bewys is.

VONNIS

LUDORF, R.: Jy is skuldig gevind aan die misdaad van
moord, maar, soos blyk uit my uitspraak, is jou mis-
daad op die grens van moord en strafbare manslag. Van
die standpunt beskou van die oorledene en sy familie,
is jou misdaad 'n ernstige een. Van jou standpunt,
agter, beskou, is jou misdaad glad nie so ernstig nie.
Die gedrag van die broer van die oorledene het grootliks
20 bygedra tot jou geestestoestand, hoewel van sy standpunt
beskou, hy geregverdig was in sy optrede. Die getuie
Jane is, soos die leek dit stel, die oorsaak van hierdie
hele moeilikheid, en hoewel 'n jong seun sy lewe ver-
loor het, moet ek al die versagtende omstandighede aan
jou kant in ag neem. Hierdie ding het jou oorval
terwyl jy besig was om wettiglik in jou huis te verkeer.
Jy het waarskynlik kwaad geword en was onder 'n wan-
indruk oor wat die werklike feite was. Dit is nie 'n
geval.....